

ISUS NAVIJEŠTA I BRANI SVOJE EVANĐELJE

Michael Krämer

Do sada je bilo govora o prvim nadobudnim počecima Isusovog nastupa (I.), o razotkrivanju biti Božjeg kraljevstva i misterija Isusove bogočovječne osobe (II.) te o prekidu odnosa između Isusa i predstavnika vjerskog života u narodu (III.). Ovdje se nastavlja tema tog prekida. Sud što su ga pismoznanci i farizeji širili među narodom, da Isus stoji u savezu s đavlom i da s pomoću Belzebula, poglavice đavola, izgoni đavle, velika je uvreda Duha Božjega koji je u Isusu djelovao. Taj sud je grijeh protiv Duha Svetoga.

5.3. GRIJEH PROTIV DUHA SVETOGA

Kao vjernici, kršćani, morali bismo biti vrlo suzdržljivi u osuđivanju Židova zbog njihove nevjere u Isusovo evanđelje. Ne smijemo olako uzeti poteškoće u kojima se Židov–vjernik neminovno morao naći suočen sa, do tada nečuvenom, pretenzijom na božanski autoritet s kojim je Isus nastupio i u riječi i u djelu.

Isus osobno nije tu poteškoću obezvrijedio. To svjedoče njegove sljedeće riječi: "Ako tko rekne nešto protiv Sina Čovječjega, bit će mu oprošteno, ali ako rekne nešto protiv Duha Svetoga, neće mu biti oprošteno ni na ovom ni na drugom svijetu" (Mt 12, 32). "Da nisam

orijentacije

među njima učinio djela koja nitko drugi ne učini, ne bi imali grijeha" (Iv 15, 24; usporedi i ono što je bilo rečeno u nastavku III. pod brojevima 4.1. – 4.4. u "Katehezi" 3(1981.) str. 34–36).

Zbog te poteškoće koju su prvi kršćani, i sami židovskog porijekla, vrlo živo osjećali, brižno su u predaji čuvali trostruko svjedočanstvo u prilog Isusu.

5.3.1. Svjedočanstvo u prilog Isusu

Kako je do sada već bilo opširno izloženo (vidi nastavak II. i III. "Kateheza" 2(1981.) 31–40 i 3(1981.) 34–43), Isusovo evanđelje i njegov nastup bili su takve prirode da se Židov vjernik neminovno morao nad njime sablazniti. Da se to izbjegne, bilo je nužno pružiti mu odgovarajući protuuteg koji bi mu pomogao izbjeći tu opasnost. Taj protuuteg bilo je trostruko svjedočanstvo u prilog Isusu: 1. svjedočanstvo Ivana Krstitelja; 2. svjedočanstvo Oca s neba i 3. svjedočanstvo Oca putem čudesa i znakova (usp. Iv 5,31–38).

5.3.1.1. Svjedočanstvo Ivana Krstitelja

Ivan Krstitelj svjedoči za Isusa. Njegovo je

svjedočanstvo bilo važno iz dva razloga:

1. Narod je Ivanov nastup općenito tumačio kao nastup Mesijinog preteče. Očekivalo se, prema opće raširenom mnijenju rabina, da će se prije dolaska Mesije pojaviti prorok Ilija da narod pozove na pokoru i pripravi na dolazak Mesije (vidi Strack–Billerbeck, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, München 21956–61 I, 954). Ako je Ivan preteča Mesije, onda je logično da se Isusa drži Mesijom za kojega je preteča svjedočio.

2. Narod je u Ivanu Krstitelju gledao velikog proroka i sveca (vidi Mt 22, 24–26). Zato je Židovu važno da zna kako on svjedoči u korist Isusa koji je bio razapet na križ pod optužbom huljenja na Boga.

Isus, i po njegovu primjeru prva Crkva, gledaju u Ivanu Krstitelju Iliju, preteču Mesije. Na pitanje učenika: "Zašto književnici vele da najprije mora doći Ilija?" Isus odgovara: "Bez sumnje, Ilija ima doći i sve opet postaviti na svoje mjesto. Ali vam kažem da je Ilija već došao, samo ga one ne prepoznaše, nego postupiše s njime kako im se prohtjelo" (Mt 17, 10–12). U vezi s dolaskom Ivanovih učenika Isusu (vidi Mt 11, 1–6), Isus hvali Ivana Krstitelja i svoj govor o njemu završava riječima: "On je – ako ćete pravo – Ilija koji ima doći" (Mt 11, 14).

Sinoptička Evandjelja (Matej, Marko, Luka) donose Ivanovo svjedočanstvo za Isusa u vrlo zbitom i slikovitom govoru: "Već je položena sjekira na korijen stablima; svako će stablo koje ne daje dobra roda biti posječeno i bačeno u oganj. Ja vas krstim vodom u znak obraćenja, ali onaj koji dolazi poslije mene jači je od mene. Ja nisam dostojan skinuti mu obuću. On će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem. On drži lopatu u ruci i očistit će svoje gumno; skupit će svoju pšenicu u žitnicu, a pljevu će sažeci ognjem neugasivim" (Mt 3,10–12; Mk 1,9; Lk 3, 16–17).

Te su riječi svjedočanstvo za Mesiju koji će uskoro doći. Za Isusa one svjedoče samo indirektno, ukoliko je on došao iza Krstitelja.

Prema Ivanovu Evandelju Krstitelj je i obilattije i direktno svjedočio za Isusa da je Mesijom

(vidi 1,26s; 1,29–34 i 3,26–29). Po tom prikazu uloga Krstitelja bolje odgovara ulozi Ilije, Mesijinog preteče, koji je imao, prema rabinima, dva zadatka: pripremiti narod na dolazak Mesije i otkriti ga narodu kada dođe (vidi Strack–Billerbeck, *Komentar I*, 954). Kod Ivana čitamo:

"A ovo je Ivanovo svjedočanstvo, kad mu Židovi iz Jeruzalema poslaše neke svećenike i levite da ga pitaju: 'Tko si ti?' On priznade; ne zanijska i priznade: 'Ja nisam Mesija.' 'Dakle, što si – upitaše ga – jesi li Ilija?' 'Nisam', odgovori. 'Jesi li očekivani prorok?' – 'Ne', odvrati. Tada mu rekoše: 'Pa tko si, da možemo odgovoriti onima koji su nas poslali? Što ti kažeš o sebi?' 'Ja sam – reče – glas jednoga koji više u pustinji: Ispravite put Gospodnji! – kako kaza prorok Izaija.' 'Zašto onda krstiš, kada doista nisi ni Mesija, ni Ilija, ni (očekivani) prorok?' 'Ja krstim vodom – odgovori im Ivan – a među vama stoji netko koga vi ne poznate. On je onaj koji dolazi poslije mene. Ja mu nisam dostojan odriješiti sveze na obući.'" (Iv 1, 19–27).

"Sutradan vidje Ivan Isusa gdje dolazi k njemu te reče: 'Evo Jaganjca Božjega koji oduzima grijeh svijeta! Ovo je onaj za koga vam rekoh: Poslije mene dolazi čovjek koji je preda mnoštvom, jer bijaše prije mene. Ja ga nisam poznavao. Ali sam zato došao krstiti vodom da ga objavim Izraelu'" (Iv 1, 28–31).

"Ivan je svjedočio još: 'Vidio sam Duha gdje siđe s neba kao golub i ostade na njemu. Ja ga nisam poznavao. Ali mi onaj koji me posla da krstim vodom reče: Na koga vidiš da silazi Duh Sveti i ostaje na njemu, to je onaj koji krsti Duhom Svetim. Ja to vidjeh i svjedočim da je on Sin Božji'" (Iv 1, 32–34).

5.3.1.2. Svjedočanstvo Oca s neba

Znati da za Isusa ne svjedoči samo Ivan Krstitelj već sam Bog s neba, bilo je od odlučne važnosti, jer to znači da za Isusa svjedoči najjače i najvjerodostojnije svjedočanstvo koje je uopće moguće. Najstarija predaja govori o dva takva događaja: prilikom Isusova krštenja na Jordanu (Mk 1, 9–11; Mt 3, 13–17; Lk

3,21–22) i prilikom njegovog preobraženja na gori (Mt 17, 1–8; Mk 9, 2–8; Lk 9, 28–36; usporedi i 2 Pt 1, 16–18).

”U ono vrijeme dode Isus iz Nazareta u Galileji, te ga Ivan krsti u Jordanu. I odmah, dok je izlazio iz vode, vidje gdje se otvaraju nebesa i Duha gdje poput goluba silazi na njega. Dođe glas s neba: ”Ti si Sin moj, Ljubljeni moj, koga sam odabrao” (Mk 1, 9–11; vidi 1.4. ”Kateheza” 1/1981./ str. 33).

”Poslije šest dana uze Isus sa sobom Petra, Jakova i brata mu Ivana i izvede ih nasamo, na visoku goru. Tada se preobrazi pred njima; lice mu zasja kao sunce, a haljine postadoše bijele kao svjetlo. I gle, opaziše Mojsija i Iliju gdje s njim razgovaraju. Tada Petar reče Isusu: Gospodine, dobro je da ostanemo ovdje. Napraviti ću ovdje, ako ti je po volji, tri sjenice: jednu tebi, jednu Mojsiju, i jednu Iliji! Dok je on još govorio, prekrije ih svijetao oblak, i začu se glas iz oblaka: ’Ovo je Sin moj, Ljubljeni moj, koga sam odabrao! Njega slušajte!’ Kada to čuše učenici, popadoše ničice i silno se pres-trašiše. Isus im se približi, dotače ih se i reče: ’Ustanite i nemojte se bojati!’ Oni podigoše oči, ali ne vidješe nikoga, osim Isusa sama” (Mt 17, 1–8).

Koliko je to svjedočanstvo bilo važno za kršćane, govori Druga poslanica sv. Petra: ”Mislim, nismo vam navijestili moć i dolazak našega Gospodina Isusa Krista slijedeći izmišljene bajke, nego jer smo bili očevici njegova (božanskog) veličanstva. On je naime primio čast i slavu od Boga Oca, kad mu je od tako uzvišene Slave došao glas: ’Ovo je Sin moj, Ljubljeni moj, koga sam odabrao.’ I taj glas koji je došao s neba mi smo čuli kad smo bili s njim na svetoj gori” (2 Pt 1, 16–18).

Koliko je to svjedočanstvo bilo važno ne samo za prve kršćane nego i za samog Isusa, očituje se u tome što se dogodilo na dvjema raskrsnicama njegovog životnog puta: na početku njegovog nastupanja u javnost (prilikom krštenja na Jordanu) i onog trenutka kada je postalo jasno da će ga njegovo djelovanje dovesti na drvo križa (”I gle, dva čovjeka, Mojsije i Ilija, počnu s njime razgovarati. Pojaviše se u sjaju, a govorili su o njegovoj smrti koju mu je trebalo

orijentacije

podnijeti u Jeruzalemu”, Lk 9, 30s).

5.3.1.3. Svjedočanstvo Oca putem Isusovih čudesnih djela

Treće svjedočanstvo u prilog Isusu sastoji se u čudesima koja čini u snazi Duha Svetoga, a koja služe onima koji su svjedoci tih djela kao znamenje da je Bog s njime.

Poteškoće na koje je monoteistički odgojen Židov, s konkretnim predodžbama o Mesiji i o mesijanskom kraljevstvu, morao naići, suočen s Isusom i s njegovim evanđeljem, mogle su se nadvladati jedino uvjerljivim dokazima da je Isus zaista poslanik Božji. Ti su se dokazi sastojali nadasve u mnogobrojnim znamenjima izvanrednih čudesa.

Sam Isus pripisuje ovom svjedočanstvu sebi u prilog veliku važnost kada kaže: ”Da nisam među njima učinio djela koja nitko drugi ne učini, ne bi imali grijeha; a sada vidješe, pa ipak zamrziše i mene i Oca moga” (Iv 15, 24).

To svjedočanstvo je važnije od svjedočanstva Ivana Krstitelja: ”Ivan bijaše svjetiljka koja gori i svijetli. Ali vi ste se htjeli samo jedan čas radovati u njezinu svjetlu. Ja imam svjedočanstvo veće od Ivanova: djela koja mi je Otac dao da ih učinim. Upravo ova djela koja ja činim svjedoče za mene da me je Otac poslao” (Iv 5, 35 s).

Ako je Isus trebao na ljudski način u Izraelu naviještati svoje evanđelje, nije to mogao učiniti na drugi način, nego da je nastupio kao prorok, to jest, kao autentični poslanik Božji, te postupno razotkriti da je on više nego prorok, više nego i sam Mesija; da je od Oca poslani Sin, objavljivač i ostvarivač Božjeg plana spasenja roda ljudskoga; koji je iz Oca izišao i koji će se Ocu vratiti.

Ako je narod trebao vjerovati proroku iz Nazareta i njegovoj vijesti, on ju je morao ovjeriti mnogobrojnim i izvanrednim znamenjima. Zaista, Isusova autentičnost je potvrđena mnoštvom znamenja kakvih nijedan prorok, pa ni sam Mojsije nije u potvrdu autentičnosti svoga poslanja mogao pružiti. Evanđelja nam opisuju dvadeset i šest Isusovih čudesa i u više

se navrata govori općenito da je Isus ozdravljao sve bolesnike koje su mu u velikom broju donasili (vidi Mt 4,24-25; 8,16-17; 9,20-21; Mk 3, 7-12; 1, 32-34; 5, 27-29; 6, 55s; Lk 6, 17-19; 4, 40-41; 8, 44). Izdavač (redaktor) Ivanova evanđelja završava riječima koje su, naravno, bombastično pretjerane: "A ima i mnogo drugoga što učini Isus, i kad bi se sve popisalo redom, mislim da ne bi ni u cijeli svijet stale knjige koje bi se napisale" (Iv 21, 25). Objektivnije zvuče riječi kojima je prije toga završavalo Ivanovo evanđelje: "Mnoga je druga čudesa učinio Isus pred svojim učenicima. Ona nisu opisana u ovoj knjizi. A ova su opisana da nepokolebivo vjerujete da je Isus Mesija, Sin Božji, te da vjerujući imate život po njemu" (Iv 20,30).

Pretpostaviti da je Isus učinio samo gdje koje čudo, a da su sve ostalo prvi kršćani izmislili i njemu pripisali, kako se često može čuti i čitati, znači donijeti zaključke iz vlastitih predrasuda kako čudesa nisu moguća. Tko tako suditi, ne brine se za činjenicu da je Isus suočio svoje židovske sunarodnjake s tako izvanrednim vjerskim objavama u koje ne bi bilo moguće vjerovati da im nije pružio tako brojčana i tako izvanredna djela čudesnih dokaza da je Bog s njime.

To mnoštvo čudesnih znakova služi dvostrukoj svrsi. S jedne strane, imaju posvjedočiti da s Isusovim djelovanjem započinje mesijansko doba kako ga je opisao naročito prorok Izaija (26, 19; 29, 18; 35, 5s; 61, 1). U tom smislu odgovara Isus Ivanovim učenicima koji su mu došli s pitanjem: "Jesi li ti onaj koji ima doći, ili da drugoga čekamo?" Isus im odgovori: "Idite i javite Ivanu što čujete i vidite! Slijepi progledaju, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromasima se propovijeda radosna vijest. I blago onome koji se nada mnom ne sablazni" (Mt 11, 3-6).

S druge strane, neka čudesa pružaju Isusu priliku da za trenutak očituje bljesak svoje božanske punomoći. (O tome je bilo opširno riječi u točki 2.4.2., vidi "Kateheza" 2/1981./ str. 35).

./.

5.3.2. Isus odbija dati poseban znak svoje autentičnosti na zahtjev pismoznanaca i farizeja

Na četiri mjesta govore Evanđelja o tome kako je od Isusa bilo zatraženo da dadne znak svoje punomoći. Samo kod svog nastupa, kad je istjerao trgovce iz hrama (opširno o tome vidi 1.6.1. u "Kateheza" 1/1981./ str. 35-36), Isus nudi takav znak: "Razvalite ovaj hram, i u tri dana opet ću ga podići!" (Iv 2, 19). Tu ponudu nisu uzeli ozbiljno, već su je smatrali porugom i hulom na Boga koju će mu predbacivati kao jednu od optužbi pri suđenju (vidi Mt 26, 26).

Drugom prilikom, upitan od "glavara svećeničkih, književnika i starješina: 'Kakvom vlašću to činiš?' Isus ide u protunapad: 'Da ja vas nešto upitam.

Odgovorite mi, pa ću vam reći kakvom vlašću to činim. Je li Ivanovo krštenje bilo s neba ili od ljudi? Odgovorite mi!' A oni počеше umovati ovako: 'Reknemo li 's neba', reći će nam: 'Zašto mu onda niste vjerovali?' A da reknemo: 'od ljudi'? Bojali su se od naroda, jer su svi držali da je Ivan bio doista prorok. Zato odgovore Isusu: 'Ne znamo!' Nato će im Isus: 'Ni ja vam neću kazati kakvom vlašću ovo činim'" (Mk 11, 27-32; Mt 21, 23-27; Lk 20, 1-8/.

Isus odbija dati na zahtjev poseban znak svoje punomoći, jer s pravom od njih traži da cjelokupnost njegovih djela tumače kao ostvarenje početka mesijanskog doba.

"Mnoštvu reče: Kada vidite da se oblak diže na zapadu, odmah kažete: Dolazi kiša, i bi tako. Kada vidite da puše južnjak, kažete: Bit će sparina, i bude. Licemjeri! Izgled neba i zemlje znate prosuditi. Kako onda ne prosudite ovo vrijeme? Zašto sami od sebe ne sudite što je pravo?" (Lk 12, 54-57).

"Pristupiše k njemu farizeji i saduceji s nakanom da ga kušaju te zatražiše da im pokaže znak s neba. On im odgovori: 'Kad nastane večer, govorite: Bit će lijepo vrijeme, jer je nebo crveno. A kad osvane dan, kažete: Danas će biti oluja, jer je nebo crveno i mutno. Tako vi znate protumačiti izgled neba, a znake vremena ne znate! Znak traži pokvareni i preljub-

nički naraštaj, ali mu se neće dati drugi znak, osim znaka – Jone'. Tada ih ostavi i ode" (Mt 16, 1–4).

5.3.3. Optužba da je u savezu s đavlom

Suočen s Isusovim riječima i djelima, čovjeku su ostale samo ove dvije mogućnosti: priznati da ga njegova djela legitimiraju kao prisnog poslanika Božjeg, kako to izražava noćni posjetitelj kod Isusa Nikodem: "Rabbi, znamo da si od Boga došao kao učitelj jer nitko ne može činiti čudesa koja ti činiš, ako Bog nije s njima" (Iv 3,2), ili pripisati njegova čudesa đavlu. Mjereći Isusa mjerom svoje predaje i svojih mesijanskih očekivanja, pismoznanci i farizeji dođoše u velikoj većini do ovog posljednjeg zaključka (vidi 5.1. – 5.2.5. u "Kateheza" 3/1981./ str. 37–43).

Isus opovrgava taj sud kao apsurdan: "A književnici što su sišli iz Jeruzalema govorahu da ga je opsjeo Belzebul i da uz pomoć poglavice zlih duhova izgoni zle duhove. Tada ih pozva k sebi pa im poče govoriti u usporedbama: 'Kako može sotona izgoniti sotonu? Postane li jedno kraljevstvo u sebi nesložno, ono ne može opstati. Ako se sotona doista digne sam na se i tako se razdijeli, on ne može opstati, već mu je došao kraj'" (Mk 3,23–26).

Naprotiv, iz toga, da on istjeruje zle duhove, morali bi donijeti pravilan zaključak da je jači od sotone, a ne da je s njime u savezu:

"Nitko ne može ući u kuću jaka čovjeka i oteti mu pokućstvo, ako ga prije ne sveže. Tada mu istom može kuću oplijeniti" (Mk 3, 27).

"Ako ja uz pomoć Belzebula izgonim zle duhove, čijom ih pomoću izgone vaši sinovi? Zato će vam oni biti suci. Ako li ja uz pomoć Duha Božjeg izgonim zle duhove, znači da je došlo k vama kraljevstvo Božje" (Mt 12, 27-28).

Još iz jednog prirodnog zakona morali bi, na temelju njegovih djela, doći do zaključka

da mora biti od Boga, a ne od đavla: rdavo stablo ne može roditi dobrih plodova. Kako mogu priznati da su djela dobra, a reći da je on zao? "Ili priznajte da je stablo dobro i da mu je dobar rod ili priznajte da je stablo zlo i da mu je zao rod, jer se po rodu drvo poznaje. Zmijski porodi! Kako možete govoriti dobro kad ste zli? Ta usta govore onim čega je srce puno!" (Mt 12, 33–35).

5.3.4. Grijeh protiv Duha Svetoga

Tumačiti čudesa koja Isus čini snagom Duha Svetoga, kao plod saveza s đavlom, grijeh je protiv tog istog Božjeg Duha. Osim toga, takav sud sprečava čovjeka da dođe do vjere u Isusovo evanđelje, budući da, u skladu s prirodom religije u Starog zavjeta, primaocu Božje Objave nije pripadalo pravo prosuđivati sadržaj Božanske vijesti, već samo autentičnost poslanstva poslanika koji je vijest od Boga prenosio (vidi 2.4.2. "Kateheza" 2/1981./ str. 35).

Odbacujući Isusa, unatoč onolikim dokazima autentičnosti njegova poslanja od Boga, vođe naroda ogriješiše se o Duha Svetoga. Taj im grijeh Isus spočitava, a ne to što u njegovoj Blagovijesti i u njegovu ponašanju nalaze štošta što ne mogu shvatiti, što im je čudno, i na čemu se sablažnjuju: "Zaista, kažem vam, sva grešna djela i pogrde, ma kolike bile, oprostit će se sinovima ljudskim. Ali tko pogrdi Duha Svetoga, taj neće imati oprosta više nikada, nego će biti opterećen vječnim grijehom! Ovo reče, jer su govorili: 'Ima nečistog duha!'" (Mk 3, 28–30).

Paralelni tekst kod Mateja glasi: "Zato će se, kažem vam, svaki grijeh i hula oprostiti ljudima, ali hula protiv Duha Svetoga neće se oprostiti nikada. Ako tko rekne što protiv Sina Čovječjega, može mu se oprostiti, ali tko rekne što protiv Duha Svetoga, ne može mu se oprostiti ni na ovom svijetu ni na drugome" (Mt 12, 31–32).